

Απόσπασμα από το άρθρο του καθηγητή Δ.Ε
Χρίστου Δάλκου:

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΑΡΙΣΤΕΡΑ

Περ. *Αρδην*, τ.63, Φεβρ.-Μαρ. 2007

Φυσικά, δεν μπορεί σέ μερικές παραγράφους νά δειχθή και νά αναλυθῆ τό ἐγκλημα πού ἔχει διαπραχθεῖ –καί ἐξακολουθεῖ νά διαπράττεται– εἰς βάρος τῶν παιδιῶν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, μποροῦν ὅμως νά γίνουν κάποιες ελάχιστες, συνοπτικές ἐπισημάνσεις πού ἀπαντοῦν στά κατά κόρον προβλλόμενα ἐπιχειρήματα τῶν «ἐκσυγχρονιστῶν» τῆς γλωσσικῆς διδασκαλίας καί τῆς ἐκπαίδευσης:

1) Στό σχολεῖο μιλάμε τή γλώσσα, δέν μιλάμε γιά τή γλώσσα. Καί μόνο ἡ ἐπισημάνση τοῦ γεγονότος ὅτι ὅταν μαθαίνουμε στό μικρό παιδί τήν ἀλφαβήτα, δέν μιλάμε τήν γλώσσα ἀλλά μιλάμε γιά τήν γλώσσα, ἀρκεῖ γιά νά δείξη τήν ρηχότητα καί τήν κενότητα τέτοιου εἴδους ἀποφάνσεων, βάσει τῶν ὁποίων καταργήθηκε - ἐν μέρει ἡ ἐν ὄλῳ - ἡ διδασκαλία τῆς γραμματικῆς, τοῦ συντακτικοῦ ἢ τῆς ὀρθογραφίας.

2) Δέν πρέπει νά διορθώνουμε τά γλωσσικά λάθη, γιά νά μήν πληγώνουμε τά παιδιά. Βάσει τῆς λογικῆς αὐτῆς, δέν πρέπει νά διορθώνονται καί τά λάθη στήν ἀριθμητική (π.χ. $2+2=3$), διότι ἡ διορθωση τῶν μαθηματικῶν λαθῶν δέν φαίνεται νά πληγώνη λιγώτερο ἀπ' αὐτή τῶν γλωσσικῶν.

3) Ἡ ἀποστήθιση εἶναι παπαγαλία καί πρέπει νά ἀποφεύγεται.

Υπάρχει μιά οὐσιώδης διάκριση μεταξύ παπαγαλίας καί ἀποστήθισης πού σκοπίμως δέν γίνεται: Ἡ παπαγαλία εἶναι ἡ ἀπομνημόνευση αὐτοῦ πού δέν καταλαβαίνουμε (ἐπομένως ὀρθῶς κα-

ταδικάζεται), ἐνῶ ἡ ἀποστήθιση εἶναι ἡ ἀπομνημόνευση αὐτοῦ πού καταλαβαίνουμε (καί ἐπομένως εἶναι πολλὰ πλῶς χρήσιμη). Ὁ μαθητής, π.χ., πού δέν ἔχει ἀποστήθισαι τήν ἀλφαβήτα, ἀνακαλύπτει κάποτε ὅτι δέν μπορεί νά ψάξη σ' ἓνα λεξικό, ἕναν κατάλογο, νά βάλῃ σέ ἀλφαβητική σειρά ὀνόματα, κ.λπ. Ἀλλά καί ἡ ἀποστήθιση (στό πλαίσιο τῶν θεωρητικῶν κυρίως μαθημάτων) σύντομων ἀποσπασμάτων συνεχούς καί συγκροτημένου γραπτοῦ λόγου, προσφέρει ἀφανῶς ἐτοιμες δομές καί τρόπους ἐκφρασης πού κάποια στιγμή «ἔρχονται καί μᾶς βρίσκουν», χωρίς πολλές φορές νά συνειδητοποιοῦμε τήν ἀρχική τους προέλευση. Ἀρκεῖ μόνο νά σκεφθοῦμε ὅτι ἡ σύνθεση ἀριστοουργημάτων ὅπως τά ὀμηρικά ἐπιθόφειλοι πολλά στήν πρακτική ἀπομνημόνευσης ὄχι μόνο στερεότυπων ἐκφράσεων ἀλλά καί ἐκτεταμένων ἀποσπασμάτων συνεχούς ποιητικοῦ λόγου, γιά νά χαμηλώσουμε τοὺς τόνους τῆς ἀκριτοῦς καί ἰσοπεδωτικῆς ἐπίθεσης ἐνάντια γενικῶς στήν ἀποστήθιση.

4) Αὐτό πού ἐνδιαφέρει εἶναι ἡ ἀποτελεσματική / ἐπικοινωνιακή χρήση καί ὄχι ἡ γνώση τῆς γλώσσας.

Ἡ διδασκαλία τῆς γλώσσας δέν περιορίζεται ἀπλῶς στήν παράμετρο τῆς ἀποτελεσματικῆς τῆς χρήσης, ἀλλά ἔχει πολύ εὐρύτερους στόχους στοὺς ὁποίους συμπεριλαμβάνεται ἡ δόμησις τῆς σκέψης, ἡ ὄξυνση τῆς κρίσης, ἡ συναισθηματική, αἰσθητική καί ἠθική καλλιέργεια, κ.λπ. Ἡ συστηματική π.χ. διδασκαλία τῆς γραμματικῆς βοηθεῖ τό παιδί νά βάλῃ σέ τάξη τό χάος τῆς γλωσσικῆς (καί συνακόλουθα καί ὁποιασδήποτε ἄλλης) ἐμπειρίας ἢ συντακτικῆς ἀνάλυση ἀποτελεῖ στήν οὐσία ἀσκηση τοῦ νοῦ στήν ἐπίλυση προβλημάτων, ἀνάλογων πρὸς αὐτά πού θέτουν τά μαθηματικά, κ.λπ. Καί ὅπως θά ἦταν παράλογο νά ζητᾶμε ἀπό τοὺς μαθηματικούς νά ἀσκοῦν τοὺς μαθητές ἀποκλειστικά στήν ἐπίλυση μαθηματικῶν προβλημάτων σχετιζόμενων ἄμεσα μέ τήν καθημερινή τους ζωὴ (στήν οὐσία στίς τέσσερις ἀριθμητικές πράξεις), ἔτσι εἶναι παράλογο – ἂν μὴ ἐγκληματικό – νά θέλουμε νά μετατρέψουμε τήν γλωσσική διδασκαλία ἀπὸ πεδίο πολὺπλευρῆς καί πολυσήμαντης πνευματικῆς / ἀνθρωπιστικῆς καλλιέργειας σέ ἐργαλεῖο ἐξυπη-

ρέτησης χρησιμοθηρικών αποκλειστικά επιδιώξεων.

Η επικοινωνιακή διδασκαλία επί τη βάσει «χρηστικών» κειμένων όπως οι συνταγές μαγειρικής, οι διαφημίσεις, τα έπικαιρικά, συχνά αμφίβολης ποιότητας, άρθρα, τα παραλογοτεχνικά προϊόντα μιας χρήσεως κ.λπ., αποσκοπεί να επιβάλει ως μόνη πραγματικότητα

τόν κώδικα «άξιων» του μεταβιομηχανικού καπιταλισμού και να καταστήσει δύσκολη έως αδύνατη την επικοινωνία των νέων ανθρώπων με την γλωσσική και πολιτισμική διαχρονία.

Νεοφιλελεύθερος Λιβερισμός
5) Δεν νοείται υποχρεωτική εκπαίδευση που να αφήνει τα παιδιά στην ίδια τάξη.

Τό ιδεολόγημα αυτό, βάσει του οποίου η απρόσκοπτη προαγωγή από τάξη σε τάξη, ανεξαρτήτως επιδόσεων και μορφωτικών κενών, έχει επιβληθεί στο δημοτικό, εϋθύνεται σε μεγάλο βαθμό για τό τεράστιο κώμα αμορφωσιάς που τείνει να κατακλύσει όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Και τούτο, γιατί ούτε οί μικροί μαθητές, ούτε, δυστυχώς, πάρα πολλοί γονείς, έχουν την ώριμότητα να σκεφθούν ότι τά παιδιά πηγαίνουν στο σχολείο για να μορφωθούν και όχι για να πάρουν ένα χαρτί τό οποίο μπορεί να μην αντιπροσωπεύει και τίποτα. Αλλά την ίδια αντίληψη έχουν και οί εκσυγχρονιστές παιδαγωγοί μας οί οποίοι, όπως δείχνει ή ως άνω απόφαση, νοούν την υποχρεωτική εκπαί-

δευση όχι ως υποχρεωτική μόρφωση, αλλά ως υποχρεωτική προαγωγή από τάξη σε τάξη.

Κι ενώ ποζάρουν ως υπερασπιστές των αδυνάτων, των ασθενέστερων οικονομικά στρωμάτων, είναι αυτοί στην ουσία που τά καταδικάζουν με την μη αναπλήρωση των μορφωτικών κενών, των συσσωρευόμενων από τάξη σε τάξη, στην πιο βάρβαρη σκλαβιά, αυτήν της αμορφωσιάς και της κοινωνικής εξαθλίωσης που η απουσία μορφωτικών προϋποθέσεων συνεπάγεται.

Πρός την ίδια κατεύθυνση δρᾶ και ένας, εισηγμένος από τους ίδιους, χωρίς όρους και όρια παιδαγωγικός «νεοφιλελευθερισμός», ο οποίος, πατώντας πάνω στον ύπαρκτο αυταρχισμό και τό άκραία φρονηματιστικό πνεύμα της παλαιάς παιδείας, κατάφερε να περάσει στο άλλο άκρο, αυτό της χωρίς όρια «άντιαπαγορευτικής» ασυδοσίας, που, καταργώντας τους όποιους στοιχειώδεις κανόνες κοινωνικής συμπεριφοράς, τις όποιες ήθικες αναστολές, στο όνομα της «απελευθέρωσης» της ατομικής επιθυμίας, αναπαράγει ήδη σε μαζική κλίμακα φαινόμενα αντικοινωνικής συμπεριφοράς και άνατριχιαστικού άμοραλισμού.

Αλλά έτσι όπως οί «φιλελεύθερες» διακηρύξεις επεκτάθηκαν και σε ζητήματα γνώσης (πρβλ. την φιλολογία περί «ελευθέρης» πρόσβασης όλων παντού, ανεξαρτήτως άξίας και προσπάθειας, κατάργησης παντός είδους εξεταστικών «φραγμών» κ.λπ.), θά 'λεγε κανείς πως δεν χρειάζεται πιά και πολύ μυαλό για να καταλάβει κανείς με ποιούς εϋσχημους τρόπους ή μεταμοντέρνα νεοφιλελεύθερη λαίλαπα γυρεύει να υπονομεύσει στην πράξη την υπόθεση της ουσιαστικής μόρφωσης και καλλιέργειας των νέων ανθρώπων.